

DRACON INTERNATIONAL 1995-2005

DRACON INTERNATIONAL är namnet på ett forskningsprojekt, som genomfördes 1994-2005 i ett samarbete mellan grupper av dramapedagoger och konfliktforskare i Australien (Brisbane och Adelaide), Malaysia (Penang) och Sverige. Forskningen startade på initiativ av industrikonsulten Jöns Andersson, som hade dramakontakter i Malaysia. Han inspirerade och involverade Margret Lepp vid Lärarhögskolan i Malmö och Mats Friberg vid Göteborgs universitet. Initiativtagarna vidgade kretsen och en första konferens hölls i Adelaide 1995. De följande årliga konferenserna skedde främst på Penang men enstaka internationella överläggningar ägde rum i Sverige. DRACON INTERNATIONAL beskrivs i rapporten 2005 [*Bridging the Fields of Drama and Conflict Management. Empowering Students to Handle Conflicts through School-based Programmes.*](#)

DRACON-forskningen prövar om och under vilka kulturella förutsättningar samt hur konfliktteori kan kombineras med dramapedagogik för att träna tonåringar att förstå och hantera sina konflikter på nya sätt. I forskningsrapporten redovisas konfliktteori och alternativ konfliktantering (Alternative Dispute Resolution), dramapedagogisk teoribildning samt hur konfliktteori och dramateori i kombination motiverar upplevelsebaserat kreativt lärande om konflikter. Rapporten innehåller undersökning av tonåringars konflikter med fokus på 14-15-åringars – den period under uppväxten som i forskning uppfattas som särskilt konfliktfylld. Var och en av de fyra forskargrupperna lämnar i separata kapitel bakgrundsbeskrivning av kulturella förutsättningar i skola, hem och fritid samt såväl pilotprojekt som genomförande av slutlig aktionsforskning.

Under ledning av John O'Toole och Bruce Burton utvecklades i Brisbane, Australien, en hela skolan-modell där elever tränar elever att förstå konflikter genom drama: Äldre elever lär yngre som i sin tur lär ännu yngre om hur man kan kyla ner konflikter (peer teaching). Erfarenheterna från DRACON-projektet ledde vidare till en stor undersökning av hur mobbning kan förebyggas och finns dokumenterat i *Cooling conflict. A new approach to managing bullying and conflicts in school.* (2005). I Brisbane-modellen liksom i svenska DRACON i skolan ingår en modifierad tillämpning av forumteater. I båda modellerna ingår praktisk tillämpning av Galtungs ABC-modell.

Vid lärarhögskolan i Malmö genomfördes under ledning av Horst Löfgren en serie enkätundersökningar med närmare 2000 elever i 78 högstadielklasser (främst klass 8) för att kartlägga tonåringars konflikter. På grundval av material från survey-studien genomfördes en serie klassrumsförsök i högstadielklasser på Västkusten och i södra Norrland. Aktionsforskningen utmynnade i ett systematiskt uppbyggt program med drama och konfliktteori i tolv lektionspass, primärt för åk 8, Det redovisas av Margret Lepp och Anita Grünbaum i läroboken *DRACON i skolan. Drama, konfliktantering och medling.* Fokus i det svenska programmet ligger på tredje parts möjlighet att hjälpa till att bearbeta eller lösa en konflikt genom spontana ingripanden och genom kunskap om opartisk medling. Det svenska DRACON-programmet har i sin helhet eller i delar använts med andra åldersgrupper från åk 5, på högstadiet och gymnasiet. Det har också visat sig fungera väl i vuxenutbildning, på folkhögskolor, vid utbildning av skolpersonal och på lärarutbildningar.

Dale Bagshaw ledde aktionsforskningen i Adelaide med inriktning mot att utveckla en modell för arbete i klasser med sociala problem och kommunikationssvårigheter. Där fick forskningen en socialpedagogisk och antimobbningssinriktning med en tyngdpunkt på att hjälpa enskilda elever att förstå sin livssituation. Arbete med konflikthanteringsstilar gav liksom i det svenska projektet påtagliga resultat.

Det malaysiska samhället och skolkulturen skiljer sig markant från de normer och regler som präglar kulturen i Australien och Sverige. Det malaysiska teamet under ledning av Janet Pillai och Latif Kamaluddin prövade en rad kreativa metoder för att undersöka barn och ungas syn på konflikter och konflikthantering. En utbildning av skolkuratorer i skapande metoder ledde inte till att kuratorerna omsatte arbetsformen i sitt arbete med eleverna. Interaktiva Theatre in Education blev en väg att stimulera eleverns eget tänkande om konfliktlösning.

Conclusions (s. 422-433) analyserar utfall och ger vissa svar på följande åtta forskningsfrågor:

1. Vilka är de vanligaste konflikterna bland unga?
2. Hur uppfattar ungdomar sina egna konflikter genom drama?
3. Kan utveckling av relevanta dramametoder och program i skolan förbättra tonåringars förmåga att hantera konflikter?
4. Hur funktionella är dessa metoder? Kan de fungera under problemförhållanden och i etniskt delade klasser?
5. Kan samma program användas för lärare och elevvårdspersonal?
6. Under vilka omständigheter och med vilken effekt kan dramaprogram genomföras i hela skolan?
7. Vilken typ av observationsmått kan utvecklas för att studera lång- och korttidseffekter av dramaprogrammen?
8. Vilken effekt har olika bakgrundsfaktorer som nationella och etniska kulturer, skolsystem etc på utformning och utfall av fältstudierna?

Frågorna 1-5 besvaras på ett tillfredsställande sätt och fråga 8 blir belyst i de skilda nationsprojekten. Svårigheterna för DRACON finns inom de områden som 6 och 7 handlar om. Samtliga forskargrupper fick erfarenhet av att skolkulturen och skolledningens engagemang och ansvar i hög grad påverkade möjligheterna till framgång med DRACON. Det gällde alldeles särskilt, när forskarna hade ambition att skapa förutsättningar för att nå hela skolan med ett hållbart och långsiktigt program. Men också utfallet i enstaka klasser påverkades negativt av om klasslärare och rektor markerade avståndstagande eller ointresse. Samtliga fyra studier brottades med problem att mäta effekter av programmet på eleverns förmåga att långsiktigt omsätta sin kunskap utanför skolan, även om det finns enstaka indikationer på ett sådant resultat. Däremot finns det en stor mängd av positiva enkät- och intervjusvar i anslutning till att undervisningen genomfördes, något som visar på korttidseffekter.

Sammanfattningsvis går det att belägga att elever som har deltagit i DRACON-verksamhet i varierande grad har fått ny kunskap och förståelse för konflikter på tre nivåer:

en social nivå, där de har lärt känna varandra på nya sätt, utvecklat känslor av kamratskap, empati och respekt samt fått förståelse för betydelsen av samarbete och att lyssna på varandra,

en estetisk nivå, där de har utvecklat förmågan att finna kreativa sätt att uttrycka känslor och tankar och
en kognitiv nivå, där de har upptäckt och förstått konflikters natur, olika sätt att hantera konflikter och fått nya perspektiv på liv och samhälle.

DRACON - projektet i ny utgåva 2019

Researching Conflict, Drama and Learning - The International DRACON Project har getts ut av Springers förlag våren 2019 i tryckt och digital form. Det är en bearbetning av den 500-sidiga forskningsrapporten *Bridging the Fields of Drama and Conflict Management* från 2005 (se ovan). Syftet med den nya boken har varit att ge beskrivningen av projekt och resultat en mer läsarvänlig form och följa upp hur projektet satt spår runt om i världen. Boken riktar sig till alla världens studenter och forskare med impulser till vidareutveckling inom fältet drama och konflikttransformering. Författare: John O'Toole, Dale Bagshaw, Bruce Burton, Anita Grünbaum, Margret Lepp, Morag Morrison & Janet Pillai.

Foreword 1 by Professor Diane Bretherton, The University of Queensland, Australien

"The core idea of Researching Conflict, Drama and Learning: The DRACON project is inspired. After reading it, you will wonder why we don't bring drama and conflict together more often. The authors explain how the fields of conflict studies and drama do actually overlap and share a lexicon: for example, words like protagonist and antagonist, used in conflict studies, are drawn from Greek drama. In practice, too, dramatic techniques like role-play are widely used not only to teach conflict transformation but also to examine students' grasp of processes like mediation. Reading this book, I was struck by the idea that techniques like role-play might be even more effectively used if those who teach and learn conflict transformation had more education in transformative drama."

Foreword 2 by Professor Peter O'Connor, The University of Auckland, New Zealand

"This book is a record of an extraordinary project spanning continents and many years. It tells many variants of the story that there is much to be gained by having people engage in drama to handle conflict in their lives and much to be learned from research which artistically works on significant issues."

Safe space - ledstjärna

I begynnelsen av DRACON-projektet hade konfliktforskarna önskemål om att dramapedagogerna skulle arbeta med deltagande elevers egna konflikter. Så småningom växte en insikt fram i hela forskargruppen om betydelsen av att inte låta elever agera i egna konflikter utan i stället göra upplevelser av konflikter allmängiltiga genom att byta namn, ålder, plats etc för att skapa en skyddande distans. 'Safe space' – trygghet för alla elever att delta på egna villkor – har varit en ledstjärna i samtliga team.

Innehåll

Del 1 *Researching Conflict Drama and Learning* består av ett inledningskapitel med bakgrundsbeskrivning och tre teorikapitel. Teoriavsnitten har koncentrerats så att innehållet direkt relaterar till DRACON-forskningen i Malaysia, Sverige och Australien. Kap. 2 *Conflict Management, Resolution and Transformation* redogör för de konfliktteorier som har utgjort den teoretiska grundvalen för klassrumsforskningen med drama som metod. I kapitlet lyfts betydelsen av olikartade strategier för att omvandla konflikten till något mindre kostsamt för parterna – att transformera konflikten så att nedtrappning blir möjlig, t.ex. genom narrativ medling. I Kap. 3 *Learning Through Drama* ligger tyngdpunkten på nyckelelement i den dramapedagogiska processen, på dramas transformerande förmåga och de dramastrategier som visat sig effektiva för att lära tonåringar förstå konflikter på nya sätt. I det fjärde kapitlet analyseras likheter och skillnader mellan drama- och konfliktteori och en integrerad modell prövas. Tyngdpunkten i kapitlet ligger på de beröringspunkter som handlar om transformation – DRACON som exempel på transformativt lärande med närhet till transformativ och narrativ medling. Med det avses att lärande om konflikthantering gynnas av ett öppet undersökande med en rörelse mellan verklighet och fiktion, där processen betyder mer för lärandet än en framtvängd lösning.

Del 2 innehåller beskrivningar av de fyra forskningsteamens forskningsprocesser. Gemensamma frågeställningar och kontinuerligt internationellt samarbete har resulterat i olika utformning på grund av olikartade kulturella och ekonomiska förutsättningar i Malaysia, Sverige, Adelaide och Brisbane. Tillsammans ger de fyra rapporterna en mångfacetterad bild av hur undervisning om konflikthantering kan vitaliseras genom drama. Det visar också på vikten av aktionsforskning som utgångspunkt för strategier anpassade till skolkontext, elevkategorier och kulturmönster.

Creative Arts in Conflict Exploration - Malaysia

Det malaysiska skolsystemet, där avståndet är stort mellan lärare och elever och hövlighet premieras, är ordet konflikt laddat. För att kartlägga vilka problem och svårigheter som elever i Malaysia identifierar arbetade en grupp artister under ledning av Janet Pillai med bild (t.ex. serier och skulpturer), dans och drama med frivilliga deltagare i åldersgrupperna 10-13 och 14-16. Med kreativa metoder byggdes en kunskapsbas upp om problemställningar som angick elever med olika kulturell tillhörighet. Det blev uppenbart att eleverna ogillade direkt känslomässig konfrontation och föredrog att närma sig ämnet i symbolisk form och gestaltning. Skolkuratorer sågs som en grupp som skulle kunna ha hjälp av ett sådant arbetssätt. Utbildning av kuratorer ledde emellertid inte till förnyelse av arbetet med elever. Steget blev för stort att ta för kuratorerna. Det utmanade deras etablerade yrkesroll. I den tredje forskningsfasen valde teamet inriktning mot iscensättning av interaktiv teater - Theatre in Education. Arbetet inleddes med en enkätundersökning av ungdomars konflikter kombinerad med en fokusgrupp där dramatekniker användes som grund för samtal. En lärarhandledning med grundkunskaper om konfliktteori – 'conflict literacy kit' – följde med den forumteaterinspirerade föreställningen "Stop! Look! Go!". Efterföljande enkät till 300 elever visar bl.a. att 38 % förstod hur de

kunde omsätta lärdomarna om konflikter i sitt eget liv. Theatre in Education var den arbetsform som gjorde det möjligt att föra en diskussion om konflikthantering direkt med eleverna.

Teenagers as Third-Party Mediators - Sverige

Enkätundersökningar i flera steg genomfördes i åk 7 och 8 i 18 Malmö-skolor inledde forskningen i Sverige. Svar från 1900 elever i 78 klasser bearbetades statistiskt. Studien kartlade vanliga typer av konflikter i hemmet, i skolan och på fritiden, hur elever själva uppfattar konflikterna, hur de agerar i konflikter med föräldrar, syskon, lärare och kompisar, samt mätbara skillnader mellan pojkars och flickors agerande och uppfattningar. I ett andra steg testades också en modell för samband mellan lärarkompetens, skolattityder och självkänsla. Undersökningen, ledd av Horst Löfgren och Margret Lepp, låg som grund för sex klassrumsstudier som steg för steg utvecklade ett DRACON-program, där konfliktteori integrerats med olika dramastrategier. Det svenska programmet bygger på grundkunskaper om olika typer av konflikter, om konflikters generella utveckling (ABC-teorin), om olika roller (Tomas & Kilmanns djurstilar) och leder fram till fokus på tredje part och opartisk medling. Inspirerade av Brisbane-teamets framgång med kamratundervisning adderades detta till det svenska programmet. Dramapedagogiskt utvecklades en alternativ modell till forumteater – tredjeparts rollspel och spelsituationer för konfliktstilar. I en andra fas testades programmet som obligatoriskt i två skolklasser med 2 timmars undervisning/vecka i 12 veckor (DRACON i skolan. Drama, konflikthantering och medling, 2005). Programmet avslutas med kamratundervisning med yngre elever inspirerat av framgångarna med peer teaching i Brisbane. Individuella intervjuer gjordes några månader efter avslutade kurser. Eleverna i båda klasserna var positiva till undervisningen och mindes mycket av innehållet. Den ena klassen redovisade mycket god kunskap om konfliktteori medan den andra klassens elever mer betonade sociala lärdomar.

Adolescent Conflicts and Educational Drama – Adelaide, Australien

Forskningsteamet i Adelaide leddes av Dale Bagshaw i samarbete med Ken Rigby. De startade med en kartläggning genom fokusgrupper och enkäter bland ungdomar i åk 9 i 14 skolor i Adelaide med omnejd. Avsikten var bl.a. att utröna om ryktet om ökning av våld, mobbning och sexuella trakasserier kunde beläggas. I fokusgrupperna var intresset störst av att tala om våldsamma konflikter som slagsmål på skolgården. Flickor var ovilliga att tala om den dolda mobbning som förekommer bland dem. Aggression mellan elever sågs som mindre allvarlig i klassrummet, värre på skolgården men farligast helt utanför skolans område. Pojkar kände sig av kompisar inpressade i en tuff aggressiv manlig stil. I Adelaide valde forskarna att arbeta långsiktigt med en problemklass. Genom en detaljerad processbeskrivning får man följa hur teamet närmar sig gruppen och successivt får elevernas förtroende. Alla tänkbara drama strategier kommer till

användning och leder till ett intensivt arbete med improvisationer som grupper av elever självständigt utformar kring olika konfliktstilar (Johnsons stilar 1997) symboliserade av något annorlunda djur än i det svenska programmet. Arbetet byggde hela tiden på frivillighet. Inga undergrupperingar bröts upp mot elevernas vilja. Dramalärarna Rosemary Nursey-Bray och Myk Mykita var mycket uppmärksamma på elevernas behov t.ex. av kraftfull fysisk aktivitet. De jämnade ut maktbalansen lärare-elev genom att presentera sig med förnamn och låta eleverna förstå att de själva är specialister på hur tonåringars konflikter ska kunna lösas. Teamet fick se en dysfunktionell klass transformeras till en fungerande dramaklass.

Cooling Conflicts and Acting Against Bullying - Brisbane, Australien

Det mest omfattande av de fyra projekten skedde i Brisbane (Queensland och New South Wales). Det leddes av John O'Toole och Bruce Burton och pågick under nio år i nio cykler. 99 klasser i 25 skolor med 2140 elever deltog. Forskningsfrågorna förändrades och utvecklades över tid, vilket framgår av titeln på kapitlet. Liksom för övriga tre projekt växlade det ekonomiska stödet till forskningen och påverkade vad som blev möjligt att genomföra.

Första året startade med en 'key class' i drama (16-17 år) som analyserade grekiska dramer från ett konfliktteoretiskt perspektiv. Året därpå fokuserade en "key class" på konfliktteori utan omväg. De agerade i konflikter mellan kamrater, med familjen, med lärare och i kulturella konflikter och omsatte sina kunskaper i undervisning av en 'focus class' (14-15 år) med lyckat resultat. Fokusklassen lärde sig mer av sina kamrater än vad de bedömde att lärare skulle ha kunnat förmedla. Intresset för kamratundervisning - peer teaching - var väckt. Olika dramaformer provades bl.a. processdrama men en variant av forumteater kallad *Enhanced Forum Theatre* visade sig lättare för eleverna att tillägna sig och föra vidare. Tyngdpunkten ligger på att lära sig förstå steget från latent till uppblossande konflikt. DRACON Handbook tillkom som hjälp för lärare och undervisande elever.

De följande åren flyttades forskningen till problemskolor i New South Wales och utvidgades med kamratundervisning i ett tredje led med 11-åriga elever. Försök skedde senare med ett fjärde led med 8-åriga elever, som inte heller hade några svårigheter att lära sig konfliktstegen – latent, emerging, manifest och begreppen protagonist, antagonist och åskådare. Projektet kallades från cykel 6 för *Cooling Conflict* med fokus på träning att lugna konflikter innan de nått en destruktiv nivå. (*Cooling conflict. A new approach to managing bullying and conflicts in school.* 2005). Forskningen återfördes i slutfasen till Brisbane och inriktades mot mobbning – *Acting Against Bullying*. Mobbning är alltid skadligt, så rollerna mobbare, mobbad och åskådare granskas. Med *Enhanced Forum Theatre* blir betydelsen av åskådarens (tredje parts) insats belyst.

Spår av DRACON 2005-2019

Att genomsyra en hel skola – elever, lärare och personal – med kunskap om konflikter och dramapedagogiska metoder fanns uttalat från starten av DRACON. Endast Brisbane-projektet lyckades hålla igång flerårig verksamhet med hel skola-

ansats. Men när skolledning och lärare tappar intresse, dramalärare blir tjänstlediga eller sjuka och Dracon-teamet inte finns med, faller verksamheten samman. Ett lysande undantag finns på en skola i Queensland. Genom egen statistik över mobbningsincidenter hade lärarna kunskap om påtagliga effekter av *Acting Against Bullying*. Att programmet har kunnat fortsätta i 16 år beror på att den dramalärare som fanns med i starten fortfarande är verksam på skolan.

På en skola i Sverige utbildades alla intresserade lärare en sommarvecka för att kunna fortsätta arbeta med DRACON-programmet. Det dröjde ett år tills en lärare ledde frivillig elevgrupp. Den gruppen värvades till den film, som finns som bilaga i boken *DRACON i skolan*. Hanna Sjöstedt genomförde en uppföljande undersökning av fem elevers upplevelser av det svenska DRACON-programmet 2014. Nio år efteråt minns de konfliktteorierna och den förändring av samspelet i klassen som DRACON ledde till. (*Undervisning i DRACON. Fem elevers upplevelse av konflikthantering med dramapedagogik som metod*, 2014).

En helskola-ansats kräver engagemang från alla och god kunskap om de vinster som finns att hämta när konfliktteori kombineras med transformativt drama. Utan en sammanhållande kraft med stöd från ledning och personal faller DRACON, antimobbingsprogram, kamratundervisning och kamratmedling.

Slutkapitlet redovisar en lång rad av sidoeffekter av DRACON i fortbildning av lärare och skolledare i Australien, England och Kazakstan, av sjuksköterskor och vårdpersonal i Sverige, Norge, Indonesien, Japan och Jordanien, av skådespelare och regissörer i Malaysia och Australien, av NGO-ledare i Kina och av affärsmän i HongKong. I South Australia med Dale Bagshaw och Ken Rigby som specialister på medling och mobbning har uppföljning bestått av publicerade artiklar och utbildning av olika yrkesgrupper i medling. Nya projekt har vuxit fram ur DRACON som t.ex. ett om it-mobbning i Brisbanes skolor, ett annat med studenter som ledde antimobbning-program i muslimska skolor och en verksamhet i Sydney med aboriginska barn. Deltagare i DRACON under perioden 1995-2005 har inspirerats till egna omfattande utvecklingsprojekt. Ett sådant med mindre lyckat resultat i kinesiska skolor ställs mot en annan lyckad utbildning av NGO-medlemmar i Kina. Initiativrika *Indra Congress Peace Project* är ett globalt nätverk för fred och icke våld som samlar unga teatergrupper från Brasilien, Cypern, Indien, Irland, Kosovo, Nigeria, Palestina, Sierra Leone, Sydafrika m.fl. Från starten har Cooling Conflict och Enhanced Forum Theatre skapat grunden för arbetet.

Flera exempel handlar om att ge utsatta grupper en chans att komma vidare från barndomstrauman, sociala handikapp eller socioekonomisk och kulturell utsatthet–flyktingar, negativa ledare i skolan, handikappade barn, våldsamma män etc. Berättelsen om Costa och Louise, som mot alla odds har arbetat med aboriginska elever i olika delar av Australien, visar hur viktigt det är med ett outtröttligt engagemang och stor envishet.

Referenser

Burton, B., Lepp, M., Morrison, M., & O'Toole, J. (2015). *Acting to Manage Conflict and Bullying Through Evidence-Based Strategies*. ISBN: 978-3-319-17881-3 (Print) 978-3-319-17882-0 (Online). Springer: Switzerland.

Dracon International (2005). *Bridging the Fields of Drama and Conflict Management. Empowering students to handle conflicts through schoolbased programmes*. Malmö: School of Education, Malmö University.

Grünbaum, A., & Lepp, M. (2005). *DRACON i skolan. Drama, konflikthantering och medling*. Lund: Studentlitteratur.

Sjöstedt, H. (2014). *Undervisning i DRACON. Fem elevers upplevelser av undervisning i konflikthantering med dramapedagogik som metod*. Högskolan i Gävle: C-uppsats.

O'Toole, J., Burton, B., & Plunkett, A. (2005). *Cooling Conflict. A new approach to managing bullying and conflicts in schools*. Sydney: Pearson Educational.

O'Toole, J., Bagshaw, D., Burton, B., Grünbaum, A., Lepp, M., Morrison, M., & Janet Pillai. (2019). *Researching Conflict, Drama and Learning – The International DRACON project*. Singapore: Springer. <https://www.springer.com/gp/book/9789811359156>.